

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 11. Nova Sociorum subsidia ex Europa appellunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

secantes, deinceps Peruviam, Chilenseque regnum continuatâ serie, Apenninorum instar montium, ad fretum usque Magellanicum, ab reliqua America distinant: adeo sublimibus fastigiis, ut ipsos etiam avium volatus fatigent: qui montes, quamvis è Tucumania, Paraquariaque in Peruviam euntibus per intervalla, demisso dorso, transitum non usquequaque difficilem præbeant, tamen eadem Tucumania in Chilense regnum tendentibus unica via est, æstate tantum permeabilis: reliquo anni tempore intolerabile frigus, nives immensæ, & torrentium rapiditas viatores ab aditu arcent. Hanc viam Tapu, novi Orbis Annibal, Ingarum secundus, in Chilenos è Peruvia infesta arma invehens, reperisse aut fecisse traditur: in quâ etiam ordinariâ tempestate ineundâ, non levia pericula adeuntur: nam arctissimâ semitâ, hinc continuatis rupibus, inde præcipitiis coërcitâ, incedendum est: sitque non rarò, ut, titubante gradu, jumenta cum fessoribus irremediabili casu in profundissimos hiatus provolvantur. At ubi in cacumen ipsis nubibus altius enixum est (quamvis infrâ immodico vapore Solis omnia adurantur) immensa vis frigoris, ac aëris subtilitas, nudas corporis partes, perstrictâ cute, quandoque excoriant. Nec rarò continuus nivium nitor, reverberatione hinc quàm alibi acriori, temporariam cæcitatem, aut immodicum oculorum dolorem parit. Fatui denique ignes, passim circumvolantes, corpora hominum adlambunt, seque sub vestibus ipsis occultantes, talium rerum inexpertos maximè terrent. Indigenæ horum ignium causas ad dæmones referunt, his terribilamentis viatores infestantes: at rerum physicarum indagatores putant tonitruorum ac fulgettorum eam esse materiam, quæ frigore undique circumvallata, & veluti vinculis constricta; hostis sui metu ad calida animalium corpora, cognatamque qualitatem, naturali impetu convolat. Quidquid sit, ex dictis causis non pauci animi deliquium patiuntur: sed, quod mireris, cervi, caprea, lepores, & ejusmodi animalia per has montium nivibus coopertorum summitates, quasi si in amœnis campis essent, innoxie divagantur: & ut novo exemplo discas, naturam pretiosissimam quæque summis difficultatibus circumsepsisse, his præsertim montium frigoribus asperitatibusque, Guanaci lapidum Besar teraces delectantur. Transmissis ægrè his montibus, Didacus Torres cum Sociis regni metropolim, quò Didacus Gonfalus Holguinus cum maritimis copiis recens appulerat, sub finem mensis Martii feliciter tenuit. Præter ipsam Provinciam octo professi adfuerunt, hoc uno læti in tanta paucitate, quòd prima novellæ Provinciæ Comitiam majori professorum numero, quàm olim prima universæ Societatis congregatio, sex solummodò professorum concursu instituta; celebraretur. Concordibus suffragatorum votis; Joannes Romerus Paraquariæ, Tucumaniæque ante fundationem Provinciæ præfectus; primo loco in Procuratorem Romam iturum eligitur: cui, si quid humanitas contingeret, Marcellus Lorençana absens suffectus est. Electo Procuratore, de rationibus augendæ firmandæque Provinciæ actitatum fuit; ac primò decretum, ut studiorum sedes, interim, dum de commodiori loco perspiceretur, in Chilensi Collegio poneretur: & ea loca domiciliis occuparentur, quæ maximè Christianæ Fidei apud Barbaros propagandæ, Religionisque apud Hispanos conservandæ, opportuna viderentur. Denique ad Regem Catholicum, & Claudium Aquavivam Generalem litteræ exaratae sunt, quibus Sociorum supplementum; quantum posset maximum, ad innumeros propè Ethnicorum populos subjugandos, in subsidium mitti Patres postulabant. Solutis Comitibus Didacus Torres Socios in varias regiones disparavit.

IOANNI Romero, per Tucumaniam ad portum Boni-aëris perrecturo, & inde in Hispaniam soluturo, Provincialis, quòd eo anno in Chilensi Regno remansurus esset, vices suas tradidit, iussitque, si subsidia Sociorum ex Europâ venirent, de iis disponderet, & Boni-aëris sedis fundamenta, quam Prætor petierat, jaceret. Non vana fuit subsidiariorum conjectatio: nam Joannes Romerus Cordubense iter remensus, in urbe octo Socios, nemine procurante, ab Claudio Aquavivâ Generali, suas curas cum utriusque orbis amplitudine dividente, sumptibus Philippi Tertii

Catholici

*Chilensorum
montium
descriptio.**Ignis fatui.**Lapides be-
sar.**Congregatio
octo capituli-
bus constituta.**Joannes Ro-
merus Procura-
tor eligi-
tur.**Littera ad
Regem Ca-
tholicum &
Claudium
Aquavivam
peteribus-
tum.***CAPUT
XII.**
*Nova Socie-
tatum sub-
sidia ex Eu-
ropâ appel-
lunt.*

*Philippus
Tertius com-
mendatur.*

*Novi Socii
disperguntur.*

Catholici, in novorum Regnorum religionem intentissimi, ex Europâ submissos offendit; quos omni officiorum genere profectus, in varias partes sic diffraxit. Simonem Maçeram Neapolitanum, per medium sæculum nostros Annales illustraturum, Franciscum à Sancto Martino Toleranum, & Antonium Jordanum Italum, Sacerdotio insignitos, in Paraquariam linguæ perdiscendæ ergo; Matthæum verò Stephanum Hispanum Sacerdotem, cum Antonio Parricio Italo sacris nondum initiato, ad Tucumanix metropolim amandavit. Denique Andreâ Perez Bœtico laico Cordubæ relicto, ipse sibi Franciscum à Vallè, qui subsidiariis Sociis in navigatione præferat, & Antonium Maccerum, Sacerdotes Hispanos, sedis novæ in urbe Boni-aëris fundamenta jacturos, secum assumpsit. Quò cum pervenisset, Prætoris & Magistratûs favore omnia proclivia habuit. Porrò ut pateat consilii utilitas in portu Boni-aëris sede occupando, paucula de eo præmittere non pigebit.

CAPUT
XII.
Portus Bo-
ni-aëris So-
cietatis sede
occupatur.

*Boni-aëris
aëris descri-
bitur.*

*Bovum &
equorum
suspenda
multiplica-
tio.*

*Parva vul-
pecula na-
tura.*

*De campe-
strum indotum mori-
bus.*

ARCEM Boni-aëris bis conditam, bis etiam primi Argentei fluminis coloni, peste & aliis cladibus diminuti, destruxere; donec auctis per Tucumaniam & Paraquariam rebus, spectatâ conditione soli, necnon fluminis piscosi vicinitate, & quòd per eam continentem in Peruviam, Chilenum Regnum, & Paraquariam facilis esset transitus, in eodem loco urbem antiquo arcis nomine ac portu insignem Joannes Garaius, commisso cum indigenis prælio, auspiciis Joannis Ortis Zarate Prætoris, anno sesquimillesimo octogesimo, feliciter perennaturam, sub titulo Sanctæ Trinitatis conderet. Qui portus, quamvis Regiis legibus oclusus sit, tamen multis Mercatorum navibus ex Africa, Europa & Brasilia quandoque frequentatur; causantium, tempestatum vi, aut pyratarum metu, eò se appulos. Ex eo portu, boum præsertim tergora, & carnes sole duratæ, exportantur: nam campi copiosè herbescunt, ad pascua nutriendis boum equorumque armentis aptissima; quorum tanta jam copia, ut quidquid terrarum est ab trigésimo quinto latitudinis Australis gradu, usque ad Chilenos montes Tucumanixque fines, illud totum boum equorumque indomitum armentis, nullo certo Domino, pœnè scateat: tanto numero ab quinque equabus & duobus equis, ex Europâ advectis, originem fumente. In his campis magna vis est strutionum & caprearum campestrium; frequens etiam visitur animalculum, magnitudine infra leporem, specie non admodum dispar, colore verò longè variegatori nitidiorique: diceret nihil illo blandius, nec ad hominum delicias amabilius conditum esse. Mansuetudo formæ par: nam obviis ultrò se ingerit, & ad sibi blandiendum invitat. Porrò ea est formosæ vulpeculæ (sic enim aptè Hispani vocant) malignitas, ut post admissas blandicias incautos intolerabili urinæ foetore aspergat, qui nec lixivio, nec tempore evaporatur; sed aspersam vestem omnino corrumpit. Adeò nihil fidendum formæ blandienti tandem Mephitim exhalaturæ, & se fruentes foetore vix multis lacrymarum aquis eluendo infecturæ. Reperiuntur alia ferarum genera. Verùm hominum mores dicendi mihi sunt, vastissimorum camporum planitiem disgregatim & vagè incolentium; quorum olim ingentem numerum fuisse, fidem faciunt in fundatione novæ arcis Hispani bis mille à Barbaris laceßiti, belloque diminuti: novis nempe colonis, præter numerum, terrore fuere genus armorum, & diffformes corporum formæ: nam populi ad Magellanicum fretum vergentes totis humeris Europæos, & subinde medio corpore supereminet; adeò ut passim gigantes appellentur. Ad ostentationem virium sagittas per os in stomachum immittunt, quas longo post tempore innoxie retrahunt. In prælio lapides pugno grandiores oblongo funi inserunt, diuque rotatos non retento fune, secus quam cum funda fieri solet, magnâ vi ejaculantur. Quo telorum genere læsa ossa in minutissimas partes confringunt; unoque ictu equum equitemve illaqueatum prosternunt: sed, sive ad interiora terræ, Hispanorum metu, se receperint, sive aliis cladibus perierint, rari jam pro tanta vastitate terrarum reperiuntur, vagi, dispalati, sine pagis, sine domibus, quibus victum herba ac venatio, vestiturum pelles, cubile humus, viris foeminisque præbent. Nec aliud ab feris, imbribus, & calore suffugium illis est,

quàm